

Zdzisław Kowalewski

"American Sociological Review", t. 21, 1956 : [recenzja]

Przegląd Socjologiczny Sociological Review 12, 389-393

1958

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

P R Z E G L Ą D C Z A S O P I S M

„AMERICAN SOCIOLOGICAL REVIEW“, t. XXI, 1956. Dwumiesięcznik „American Sociological Review” jest oficjalnym organem Amerykańskiego Towarzystwa Socjologicznego, skupiającego ok. 5000 pracowników naukowych — socjologów USA. Prezesem Towarzystwa w r. 1956 był prof. Herbert Blumer z kalifornijskiego uniwersytetu w Berkeley.

Na treść każdego numeru czasopisma składają się artykuły, korespondencje, sprawozdania i zawiadomienia Towarzystwa oraz recenzje i przeglądy książek. Rocznik 1956 (nr 1—6) zawiera około 80 artykułów. Przeważają wyraźnie artykuły omawiające wyniki badań. Jest ich około 80%. Prawie każdy z artykułów zawiera następujące części: a) uzasadnienie badań, b) sformułowanie hipotez roboczych, c) opis zastosowanych metod badawczych, d) przedstawienie wyników, e) podsumowanie. Zarówno przy formułowaniu zagadnień, stawianiu hipotez, jak i przy przedstawianiu metod i technik badawczych autorzy powołują się na uprzednie opracowania i wskazują bibliografię. W związku z tym czytelnik nie posiadający dostępu do cytowanych publikacji nie zawsze może na podstawie samego artykułu uzyskać pełny obraz problematyki, jak i zastosowanych technik badawczych (używane kwestionariusze, skale, testy itp.). Analiza socjologiczna danego zjawiska dokonywana jest przede wszystkim przy pomocy „zmiennych” (variables), takich jak: pozycja ekonomiczno-społeczna, wykształcenie, zawód, postawy społeczne etc. Wyniki ujmowane są w liczby przedstawiające uwarunkowania, współzależności i korelacje między „zmiennymi społecznymi” a zjawiskiem będącym przedmiotem badań.

Większość artykułów pierwszego numeru czasopisma poświęcona jest problematyce miejskiej. N. E. Green w artykule *Scale Analysis of Social Structures. A Study of Birmingham*, Alabama, omawia przykład zastosowania skali Guttmana do badań ekologicznych przy użyciu fotografii z powietrza. Zdjęcia z powietrza korelowane były z serią danych społecznych pozwalających na zbudowanie skalogramów. W wyniku badań autor stwierdził, że skalogramowa metoda Guttmana jest dobrym narzędziem badań struktury miejskiej.

Problem wpływu struktury miejskiej na uczestnictwo w życiu społecznym jest przedmiotem badań M. Axelrod (artykuł pt. *Urban Structure and Social Participation*). Autor stwierdza, że większa część (2/3) ludności Detroit uczestniczy w grupach formalnych, przy czym przynależność ta związana jest z pewnymi charakterystycznymi cechami społeczności miejskiej. Najsilniejsze typy grup nieformalnych tworzą się dzięki węzłom pokrewieństwa. Korelacja pomiędzy przynależnością do stowarzyszeń (grup formalnych) a rodzajem stosunków sąsiedzkich, w których ludzie żyją, jest tematem artykułu W. Bell i M. Force pt. *Urban Neighborhood Types and Participation in Formal Association*. W wyniku badań stwierdza się wyraźny związek między pozycją ekonomiczno-społeczną a przynależnością do stowarzyszeń.

Nowym, żywym problemem w Stanach Zjednoczonych jest styl życia stwarzany przez zamieszkiwanie pod miastem. Zaproponowany on został jako przedmiot badań przez S. Fava (*Suburbanism as a Way of Life*).

Interesujące studia porównawcze oparte o dane statystyczne dotyczące segregacji mieszkaniowej białych i niebiałych w 185 miastach amerykańskich w r. 1940 i 1950 zawiera artykuł D. O. Cowgill pt. *Trends in Residential Segregation of Nonwhites in American Cities 1940—50*. Problemem badań w zakresie segregacji rasowej i stosunków między grupami etnicznymi zajmuje się także szereg innych artykułów w innych numerach czasopisma. Między innymi M. L. Kohn i R. M. Williams, Jr. w nrze 2 opisują przebieg badań nad zachowaniem się w sytuacjach nowych, nieprzewidywanych, uwidaczniających stosunek badanych do ludzi innej rasy (Situational Patterning in Intergroup Relations). Badania nad wzajemnymi stosunkami sąsiedzkiemi 450 rodzin izraelskich pochodzących z różnych krajów Europy, Afryki i Azji, a zamieszkujących obecnie w Tel-Awivie, opisuje J. T. Shuval w artykule *Class and Ethnical Correlates of Casual Neighbouring* w nrze 4.

Badania nad problematyką zawodu referuje 8 różnych artykułów zamieszczonych w różnych numerach czasopisma. W nrze 1 L. G. Reeder omawia wyniki badań nad problemem dojazdów do pracy — badań przeprowadzonych wśród 331 osób z miasta Spokane (artykuł pt. *Social Differentials in Mode of Travel, Time and Cost in Journey to Work*). W tym samym numerze B. Duncan przedstawia w artykule pt. *Factors in Work-Residence Separation: Wage and Salary Workers*, Chicago 1951, wyniki badań nad stopniem odległości od miejsca pracy a pozycją ekonomiczno-społeczną robotników z Chicago. Badania nad związkiem między postawami występującymi w danych grupach zawodowych a indywidualnymi postawami członków tych grup omawiają M. Monk i T. N. Newcomb, w nrze 1, w artykule pt. *Perceived Consensus within and among Occupational Classes*. Związek między zawodem a stopniem inteligencji, stwierdzonym przy użyciu testu u mieszkańców wsi i małych miasteczek, omawia zamieszczony w tymże numerze artykuł C. T. Pihlblad i C. L. Gregory pt. *Occupational Selection and Intelligence in Rural Communities and Small Towns in Missouri*. Sposób spożytkowania czasu wolnego po pracy w pięciu różnych grupach zawodowych omawia artykuł A. C. Clarke, w nrze 3, pt. *The Use of Leisure and its Relation to Levels of Occupational Prestige*. Badania Clarke'a przeprowadzono na próbie 100-osobowej.

Związek aspiracji zawodowych z pochodzeniem społecznym, określonym przez pochodzenie ojca, zawiera artykuł La Mar i T. Empey, w nrze 6, pt. *Social Class and Occupational Aspiration. A Comparison of Absolute and Relative Measurement*, oparty na badaniach 1/10 części ogółu dorosłych absolwentów szkół średnich w stanie Washington. Problem aspiracji zawodowych na tle stosunków rodzinnych przedstawiają badania R. R. Dynesa, A. C. Clarke'a i S. Dinitza, przeprowadzone wśród 350 studentów socjologii. Artykuł nosi tytuł *Levels of Occupational Aspiration — some Aspects of Family Experience as a Variable* (nr 2).

Badania porównawcze nad zmianami postaw w stosunku do rodziny przedstawia artykuł C. E. Ramey'a i L. Nelsona pt. *Change in Values and Attitudes Toward the Family*, w nrze 5 czasopisma. Badania oparte na danych z r. 1939 i 1952 stwierdzają bezpodstawność hipotez o szybkich zmianach tych postaw.

Problem trwałości rodziny w związku z liczbą dzieci omawiany jest w artykule *Marital Role Tensions and Number and Sex of the Children* B. Fabera i L. S. Blackmana (nr 5). Przedstawia on badania przeprowadzone na próbkach 211 małżeństw po 3 i 14 latach współżycia. Badania nad słusznością teorii komplementarnych potrzeb w odniesieniu do doboru par narzeczonych omawia w tymże numerze G. E. Bowerman i B. R. Day w artykule pt. *A Test of the Theory of Complementary Needs as Applied to Couples during Courtship*. Teoria ta nie została potwierdzona w badaniach próbki 60 par.

Kilka artykułów omawia problematykę struktury klasowej. J. M. van der Kroef w artykule pt. *The Changing Class Structure of Indonesia*, zawartym w nrze 2, opisuje zmiany struktury klasowej dokonywane obecnie w Indonezji. K. Svalastoga, E. Hogh, M. Pedersen i E. Schild, w nrze 4, w artykule *Differential Class Behavior in Denmark* przedstawiają wyniki badań nad zmianami zachodzącymi w stylu życia poszczególnych warstw społecznych w Danii. W tymże numerze L. M. Armstrong i G. H. Hirabayashi przedstawiają w artykule *Social Differentiation in Selected Lebanese Villages* wyniki badań nad zróżnicowaniem i strukturą społeczną kilku wiosek libańskich. Badania przeprowadzone na próbie 6000 domostw nad strukturą klasową i wykształceniem w Puerto Rico omawiają M. M. Tumin i A. S. Feldman w artykule pt. *Status, Perspective and Achievement: Education and Class Structure in Puerto Rico* (nr 4).

Problem psychokulturalnych aspektów uwarstwienia społecznego przedstawia B. C. Rosen, w nrze 2, w artykule *The Achievement Syndrome: A Psychocultural Dimension of Social Stratification*. Artykuł opiera się na badaniach próbki 120 osób z pięciu różnych warstw społecznych. Z innych prac o tematyce psychologiczno-społecznej należy wymienić badania nad postawami w stosunku do kradzieży przeprowadzone na próbie 212 osób przez E. O. Smigel w artykule pt. *Public Attitudes Toward Stealing as Related to the Size of the Victim Organization* (nr 3). Większość osób dezaprobuje kradzież, zwłaszcza z małych przedsiębiorstw prywatnych. Badania nad odczuciem zmian wieku (starzeniem się) a faktycznymi zmianami w tym zakresie omawia, w nrze 2, artykuł Z. Smith Blau pt. *Changes in Status and Age Identification*. Próbka obejmowała 468 osób w wieku lat 60 i więcej. 60% osób w wieku lat 60 uważało, że są w wieku średnim, a tylko 18% uważało się za starych. Autorka stwierdziła m. in., że na określenie fazy wieku nie wpływa stan cywilny, lecz stopień współuczestnictwa w grupach.

Badania nad sprawą wpływów na decyzje w sytuacjach wątpliwych przeprowadzone na próbie 100 osób w Sydney przedstawiają J. P. Sutcliffe i M. Haberman w artykule *Factors Influencing Choice in Role Conflict Situations* (nr 5). W nrze 6 L. Crespi przedstawia badania nad społecznym znaczeniem gry w karty (artykuł *The Social Significance of Card Playing*). Autor stwierdza, że gra w karty sprzyja wzmocnieniu więzów grupowych i jej znaczenie społeczne nie pokrywa się z panującymi opiniami.

Przegląd „czarnych charakterów” występujących w amerykańskiej kulturze w roli bohaterów daje artykuł, zamieszczony w nrze 3, pt. *American Villain-Types*, napisany przez O. E. Klapp. W. C. Reckless, S. Dinitz i E. Murray przedstawiają, w nrze 6, w artykule pt. *Self Concept as an Insulator against Delinquency* wyniki badań nad rolą wyobrażenia o sobie samym w uodpornieniu się od przestępczości, przeprowadzonych na próbie 192 chłopców, z których połowa „uodporniła się” na przestępczość. Kliniczne badania porównawcze w zakresie przestępczości młodocianych omawia, w nrze 3, artykuł L. Adamsona i H. W. Dunhama pt. *Clinical Treatment of Male Delinquents: A Case Study in Effort and Result*. Badania przeprowadzono na 800 przypadkach z lat 1930, 1935, 1940 i 1948.

Do dziedziny socjologii medycyny należą badania L. C. Deasy nad współzależnością między pozycją ekonomiczno-społeczną a używaniem szczepionki przeciw paraliżowi dziecięcemu (artykuł pt. *Socio-Economic Status and the Poliomyelitis Vaccine Trial*, nr 2).

Problematyce przekazywania informacji i ich rozumienia (communication) poświęcono w roczniku kilka artykułów, z których na wstępie należy wymienić *An Experiment in Value Measurement* R. E. Cartera Jr. zamieszczony w nrze 2. Autor omawia w nim wyniki badań nad rozumieniem pewnych wartości wśród 42 Hindusów i 79 Filipińczyków.

W innym artykule, w nrze 6, pt. *Does the Literature Reflect Common Values?* M. C. Albrecht przedstawia wyniki badań nad odzwierciedlaniem przez literaturę wspólnych wartości społecznych. Za materiał analizy posłużyło 153 opowiadań na temat rodziny w pięciu różnych czasopismach przeznaczonych dla różnych warstw społecznych.

N. Richter w artykule, zamieszczonym w nrze 5, pt. *The Concept of Stereotyping* rozpatruje mechanizm powstawania stereotypów w umysłach ludzkich.

Kilka artykułów omawia badania z zakresu socjologii religii i ideologii politycznych. Artykuł pt. *The Protestant Ethic, Level of Aspiration and Social Mobility: An Empirical Test*, w nrze 2, pióra R. W. Mach, R. J. Murphy, S. Yellin, przedstawia badania, próbki 2205 mężczyzn z różnych warstw społecznych, na temat współzależności między etyką protestancką i poziomem aspiracji a ruchliwością społeczną. Zamieszczony w tymże numerze artykuł *Church Policy and Attitudes of Ministers and Parishioners on Social Issues* (autorzy: C. Y. Gloch, B. B. Ringer) omawia badania przeprowadzone na próbie 234 osób odnośnie do polityki Kościoła a postawy kleru i parafian. Artykuł *Misanthropy and Political Ideology* (nr 6) — pióra M. Rosenberga — mówi o badaniach przeprowadzonych przy pomocy skali „zaufania do ludzi” Guttmana wśród studentów z Cornell University nad korelacją między dyspozycją do unikania ludzi a ideologią polityczną wyznawaną przez badanych.

Z artykułów poświęconych socjologii kultury należy wymienić, zamieszczoną w nrze 2, pracę S. T. Boggs pt. *An Interactional Study of Ojibawa Socialization*. Omawia ona studia porównawcze procesu socjalizacji wśród Indian oraz problem akulturacji różnych grup i rodzin o tym samym dziedzictwie kulturowym.

Sprzecznicość między formami organizacyjnymi i administracyjnymi a rolą społeczno-wychowawczą szkoły dla dorosłych w zakresie przekazywania różnych społecznych wartości omawia, w nrze 3, artykuł B. R. Clarka pt. *Organizational Adaptation and Precarious Values: A Case Study*.

Poza tym do interesujących należą także następujące artykuły przedstawiające badania demograficzne nad zagadnieniami płodności: G. J. Stolnitz, *Population Composition and Fertility Tensions* (nr 6) oraz N. L. Whetten, R. G. Burnight i B. D. Waxman z „Rural-Urban Fertility in Mexico” (nr 1).

Artykuły o treści teoretycznej, poruszające ogólne problemy socjologiczne, bądź też tylko metodologiczne, są nieliczne. Należy do nich także wspomniany wyżej artykuł N. N. Richtera. Z pozostałych wymienimy tylko niektóre. Ch. K. Warriner (w nrze 5 czasopisma) w artykule pt. *Groups are Real: A Reaffirmation* rozpatruje trzy kierunki poglądów na grupę społeczną: nominalistyczny, interakcjonistyczny i realistyczny.

W tym samym numerze C. Brown w artykule pt. *Is Sociology too Detached?* zastanawia się, czy socjologia nie jest nauką zbyt oderwaną, teoretyczną. Autor stwierdza, że podejmowanych jest szereg badań, które nie posiadają praktycznej przydatności, i uważa, że w dobie obecnej, gdy „socjologia i jej metody badań osiągnęły już pewien stopień dojrzałości”, tematyka prac badawczych winna ściślej wiązać się z potrzebami praktycznymi.

Przewodniczący Amerykańskiego Towarzystwa Socjologicznego H. Blumer w artykule *Sociological Analysis and the Variable* (nr 6) rozpatruje krytycznie schemat analiz socjologicznych zmierzających do zredukowania życia społecznego do „zmiennych” i stosunków między tymi zmiennymi. Autor wylicza zasadnicze typy zmiennych używanych we współczesnej analizie socjologicznej i stwierdza, że nie zawsze mogą być one rzetelnymi narzędziami analizy.

Temu samemu zagadnieniu poświęcony jest również artykuł B. Barbera pt. *Structural-Functional Analysis. Some Problems and Misunderstandings* (nr 2). Autor omawia nieporozumienia istniejące między dwoma szkołami socjologicznymi „starą” i „nową” i stara się wyjaśnić zarzuty stawiane analizie strukturalno-funkcjonalnej. W analizie powołuje się m. in. na książkę F. Znanieckiego *The Social Role of the Man of Knowledge*.
Zdzisław Kowalewski

THE AMERICAN JOURNAL OF SOCIOLOGY. Wydawany przez uniwersytet w Chicago dwumiesięcznik „The American Journal of Sociology” skupia czołowych przedstawicieli amerykańskiej socjologii — głównie z chicagowskiego ośrodka badań socjologicznych. Przegląd treści sześciu zeszytów pisma za rok 1956 pozwala zorientować się w zasadniczych kierunkach tematyki badawczej współczesnej socjologii amerykańskiej.

Na pierwszy plan w całorocznej treści periodyku wysuwają się artykuły poświęcone technikom i metodom badawczym. Szczególnie wartościowe pod tym względem prace przynosi numer 2, t. LXII¹, cały poświęcony problematyce wywiadu w badaniach terenowych. Pierwszy artykuł, napisany przez M. Benneya i E. C. Hughesa, pt. *Socjologia a wywiad — przedmowa redakcji*, stawia ogólnie problematykę wymienionej w tytule dziedziny. W jakich warunkach kulturowych można stosować standaryzowany kwestionariusz wywiadowczy? Czym w oczach badanego jest wywiadowca i wywiad? W jakich rolach czują się partnerzy wywiadu: wywiadowca i badany? Jak na treść wywiadu wpływa równość względnie nierówność pozycji społecznych wywiadowcy i badanego? Szereg artykułów w tym numerze omawia wyniki szczegółowszych studiów nad czynnikami, wywierającymi wpływ na wywiad. Tytuły dają obraz poruszanych tam zagadnień: M. Benney, D. Riesman, Sh. Star, *Wiek i płęć w wywiadzie*; L. A. Dexter, *Stosunek ról społecznych a wyobrażenie neutralności w wywiadzie*. Jak się okazuje, lepsze wyniki uzyskuje wywiadowca nie wtedy, gdy występuje wobec badanego jako ktoś całkowicie neutralny wobec poruszanych w wywiadzie zagadnień, lecz wtedy, gdy daje jakoś do zrozumienia, że podziela poglądy badanego. Dalsze artykuły to: T. Caplow, *Dynamika wywiadu informacyjnego*; H. Stanton, K. Back, E. Litwak, *Odgrywanie ról społecznych w lustracjach badawczych*. Autorzy na przykładzie paru lustracji badawczych pokazują, jak dla uzyskania danych o postawach i zachowaniu się ludzi wykorzystać można technikę aranżowania pewnych sytuacji, w których badany i wywiadowca występują w jakichś określonych rolach i odgrywają pewną scenę. Opis sposobu zachowania się badanego w tak zaaranżowanej roli może dać nieraz więcej niż werbalne tylko odpowiedzi na pytania wywiadowcy; Ch. F. Cannell, M. Axelrod, *Relacje osób badanych o wywiadzie*. Na podstawie materiału zebranego od osób badanych autorzy artykułu starają się odpowiedzieć na pytania: czy badany uważał wywiad za coś dla siebie przyjemnego i korzystnego, czy nie? Czy chciałby kiedyś znów być przedmiotem wywiadu? W większości wypadków okazało się, że wywiady są dla badanych raczej doświadczeniem pozytywnym i że gotowi są oni poddać się w przyszłości jeszcze innym wywiadam.

Kwestie metod i technik badawczych występują poza tym w wielu innych artykułach, poświęconych już szczegółowym problemom socjologicznym; rzecz tak ma się zwłaszcza z artykułami z zakresu socjologii opinii publicznej, postaw i motywacji społecznych. Charakter próby zastosowania pewnych technik do zbadania konkretnego zjawiska mają np. artykuły następujące: C. Dodd, *Próbne badanie roz-*

¹ Omawiany dwumiesięcznik wychodzi tomami, obejmującymi po dwa półrocza kalendarzowe z różnych lat, tak więc w orębie rocznika 1956 zawarte jest pół tomu LXI i pół tomu LXII.